

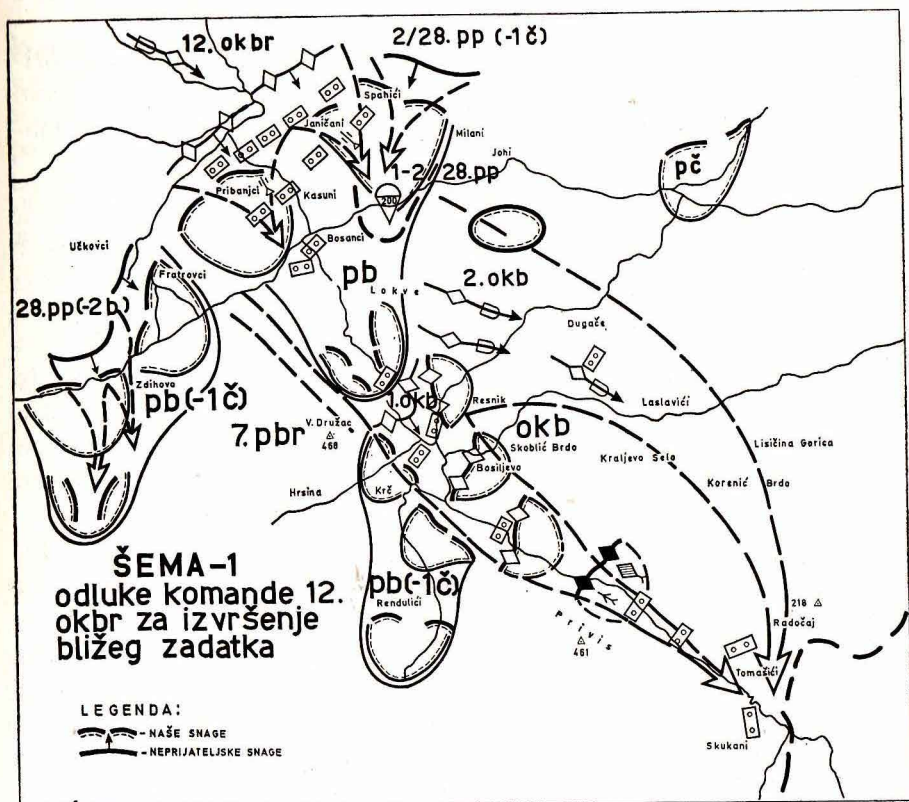
O DEJSTVU OKLOPNIH SNAGA

Zapažanja i iskustva koje nam je pružio manevar »Sloboda 71« raznovrsna su i veoma bogata. Dobili smo odgovore na mnoga pitanja koja su bila otvorena i čekala rešenja. Naročito plodna iskustva stečena su o mogućnostima dejstava jačih oklopnih sastava na brdsko-planinskom i pošumljenom zemljištu, sadejstvu (posebno sa teritorijalnim i partizanskim jedinicama i sa VD), zatim u obučnosti komandi i jedinica u rukovanju savremenim borbenim sredstvima, savlađivanju vodenih prepreka i drugim pitanjima.

Dejstvo 12. okbr na pravcu Vinica — Tounj veoma je poučno sa stanovišta primenjenog manevra i korišćenja karakteristika zemljišta. U međurečju r. Kupa — r. Dobra brigada je u toku prvog dana manevra imala najteži zadatak i sa uspehom ga izvršila. U sadejstvu sa 28. pešadijskim pukom forsirala je r. Kupu iz pokreta na odseku s. Pribanjci — Vinica, razbila glavne snage 7. pbr na prostori s. Fratrovci — Vinica — s. Bosiljevo, izbila na r. Dobru na odseku s. Skukani — s. Radočaj i do pada mraka na »D«, delom snaga forsirala reku i time stvorila povoljne mogućnosti za produženje napada ka Generalskom stolu i Tounju. Uspešno produženje napada sa r. Dobre ka Tounju narednog dana bila je logična posledica postignutog uspeha u međurečju r. Kupa — r. Dobra.

Pripreme napada i dejstva brigade prvog dana. U pripremi napada jedan od osnovnih problema koji je trebalo da reši komanda brigade bio je — kako u početnom rasporedu angažovati snage. To je stavljeno u prvi plan zbog toga što je zemljište u zoni napada brigade (naročito u međurečju r. Kupa — r. Dobra) bilo veoma teško i ograničavalo dejstva tenkova samo u zahvatu komunikacije. Prema tome, nikakvo pregrupisavanje snaga ili prenošenje težišta u toku prvog dana nije moglo doći u obzir, što je početnom grupisanju snaga davalo još veći značaj. Uporedo sa proučavanjem zemljišta, trebalo je doći do mogućnih varijanti angažovanja snaga branioca, naročito u odbrani desne obale r. Kupe, zatim pravca koji

od s. Bosanci preko s. Bosiljevo izvodi ka r. Dobri (šema 1). Sem toga, trebalo je detaljno proceniti i uočiti mogućnosti koje zemljište pruža za angažovanje snaga brigade, naročito pošumljenog dela istočno od komunikacije s. Bosanci — s. Tomašići.

U zoni napada brigade do r. Dobra nudila su se, u osnovi, dva moguća pravca za napad.

Pravac br. 1: s. Pribanići, s. Bosanci, s. Bosiljevo, s. Tomašići. Osa pravca proteže se bočno u odnosu na jake prirodne objekte, kao što su M. i V. Družac i Previs, što ga čini veoma pogodnim za odbranu. Napad tenkova kanalisan je u zahvatu komunikacije i samo u širem rejonu s. Bosiljevo bilo je moguće angažovati snage od dve tenkovske čete do oklopnog bataljona. U celini, pravac je bio pogodan za protivoklopnu odbranu, zaprečavanje i rušenje, kao i za dejstvo oklopnih i protivoklopnih jedinica branioca.

Pravac br. 2: s. Janičani, k. 200, s. Dugače, s. Kraljevo Selo, s. Radočaj. Osnovna karakteristika tog pravca: bez komunikacija, pošumljen, ispresecan i za oklopne jedinice veoma nepogodan za

napad. Dejstvo tenkova na tom pravcu bilo je moguće samo iz kolone, dok se mestimično mogao razviti tenkovski vod, a u širem rejonu s. Dugače i s. Radočaj i tenkovska četa. Pravac se mogao uspešno braniti i slabim snagama pešadijskog i oklopnog sastava.

Na osnovu takve procene, komanda brigade mogla je izvući, u osnovi, sledeće zaključke:

— da je, po forsiranju r. Kupe, moguće angažovati snage brigade na dva pravca, pri čemu je pravac br. 1 pogodniji za dejstvo tenkova, ali da će on biti veoma zaprečen i branjen glavnim snagama 7. pbr;

— da će u zahvatu komunikacije s. Bosanci, s. Bosiljevo, s. Novo Selo biti upotrebljen gro oklopnih i protivoklopnih sredstava branioca, čime bi napad glavnih snaga brigade bio jako usporen pa, čak, doveden i u pitanje;

— da će pravac br. 2 biti branjen slabijim snagama, uglavnom pešadijskog sastava, što pruža realne mogućnosti za izmanevrisanje glavnih snaga branioca na pravcu br. 1, brzo izbijanje na r. Dobru u širem rejonu s. Radočaj, čime bi se postiglo potpuno iznanađenje, a time i dezorganizacija odbrane branioca i njegovo odbacivanje od mogućih prelaza na r. Dobra.

Na osnovu takvih zaključaka, zamisao za napad komande 12. okbr bila je: iz pokreta i uz sadejstvo sa HD forsirati r. Kupu na odseku: isključno s. Fratrovci — s. Spahići. Razbiti snage branioca u rejonu s. Pribanjci, s. Bosanci, s. Janičani, spojiti se sa HD u rejonu k. 200, a zatim glavnim snagama produžiti energičan napad na pravcu k. 200, s. Dugače, s. Kraljevo Selo, s. Radočaj sa ciljem što bržeg izbijanja glavnim snagama na r. Dobra, ovladati prelazima u širem rejonu s. Skukani, razbiti glavne snage 7. pbr na prostoriji s. Bosanci — s. Novo Selo — s. Dugače i time stvoriti povoljne uslove za produžavanje napada ka Generalskom stolu i Tounju. Pomoćnim snagama »vezati« branioca u zahvatu komunikacije, radi obezbeđenja uspešnog dejstva snaga na glavnom pravcu.

Dejstvujući po ovoj zamisli brigada je, posle razbijanja osiguravajućih delova branioca na levoj obali r. Kupe, uz jaku podršku avijacije i artiljerije, kao i uz vlastitu podršku dela tenkova, iz pokreta forsirala r. Kupu glavnim snagama nizvodno, a delom i uzvodno od mosta u Vinici, potisla snage branioca sa linije s. Pribanjci — s. Janičani i do 11.00 na »D« izbila na komunikaciju s. Bosanci — k. 200, spojivši se sa HD u pomenutom rejonu.

Posle kraćeg zastoja, sređivanja b/p i izvesnih dopuna i izmena u njemu, brigada je u 12.00 glavnim snagama produžila napad na pravcu k. 200, s. Dugače, s. Radočaj. Probijajući se kroz gusto po-

šumljeni rejon Lokve i nailazeći na veoma slabe snage branioca, svojim prednjim delovima levokrilne kolone već u 15.45 č, brigada je izbila na r. Dobra u rejonu s. Radočaj, čime je veoma ozbiljno ugrozila desni bok glavnih snaga 7. pbr i njeno izvlačenje preko r. Dobre.

U isto vreme napad su produžile i pomoćne snage u zahvatu komunikacije s. Bosanci — s. Tomašići. Jak pritisak ovih delova uz podršku avijacije i artiljerije, stvorio je utisak kod branioca da su glavne snage brigade angažovane na tom pravcu, pa je njegova pažnja i dalje bila usmerena ka tome pravcu, što je olakšalo prodiranje levokrilne kolone. Kada je uočena slabost takve procene, za branioca je već bilo kasno da učini bilo šta, kako bi poboljšao svoju situaciju. Izbijanjem levokrilne kolone na r. Dobra, stvarani su uslovi za brže prodiranje i snaga u zahvatu komunikacije, koje u rejon s. Tomašić izbijaju u 16.30 na »D«.

Iz dejstva 12. okbr u međurečju r. Kupa, r. Dobra, mogle bi se izvesti sledeće pouke i iskustva:

a) PRAVILAN IZBOR PRAVCA GLAVNOG UDARA

Angažovanje glavnih snaga brigade na levokrilnom pravcu bilo je veoma smelo, a istovremeno i presudno za brzo razbijanje respektivnih snaga branioca na datom prostoru. Još u pripremi napada, komanda brigade je veliku pažnju poklonila tom pitanju i došla do pravilnog zaključka. Odluka komande brigade da se glavne snage upotrebe na teže prohodnom zemljištu, ne predstavlja novinu. Takva mogućnost predviđena je u borbenim pravilima.¹ Ali, vrednost pouke je u tome kako je taj manevar u pripremi napada zamišljen i u praksi realizovan.

Zemljište na pravcu napada ovih snaga bilo je veoma teško za upotrebu tenkova, a posebno jačih sastava. Bez sumnje, to je bilo prisutno kao zaključak u proceni obeju strana. Toga je bila svesna komanda 12. okbr, koja baš tu vidi svoju šansu za postizanje odlučujućeg uspeha. Da bi ga postigla, ona traži i pronalazi takav način nastupanja tenkova kroz pošumljeno zemljište koje garantuje realizaciju zamišljenog manevra.

Na čelu klina pomenutih snaga kretali su se izviđački delovi. Neposredno iza njih išle su grupe za pravljenje prolaza, formirane od inženjerske i mehanizovane čete na transporterima, koji su opremljeni potrebnim brojem motornih testera i određenim količi-

¹ Oklopna brigada, oklopni puk, st. 58.

nama eksploziva. Za ovim grupama nastupali su delovi mehanizovane čete na transporterima i, na kraju, tenkovi u četnim, a ponegde i u vodnim kolonama. Pri nailasku na prirodne i druge prepreke, grupe za pravljenje prolaza zajedno sa pešadijom su ih raščičavale, primenjujući sva za to pogodna i raspoloživa sredstva, sa ciljem da se nastupanje tenkova ne uspori ili ne dovede u pitanje. Naizmeničnim smenjivanjem pešadije i tenkova u napadu u njihovom vanredno dobro organizovanom i ostvarenom sadejstvu, uspeh je u potpunosti ostvaren.

Zahvaljujući tako precizno isplaniranim dejstvima jedinica na zemljištu koje nudi minimalne mogućnosti za nastupanje i napad tenkova, obezbeđen je tempo od oko 2,5 km/č, što je doprinelo da se postigne iznenađenje i brzo razbije jaka odbrana branioca.

b) POSTIGNUTO IZNENAĐENJE

Nesumnjivo je da je brz prodor jačih snaga brigade istočno od komunikacije s. Bosanci — s. Bosiljevo bilo iznenađenje za branioca. Ono je postignuto, pored ostalog, i zbog pogrešne procene zemljišta i analogno tome necelishodnog angažovanja snaga branioca. Još u pripremnom periodu bilo je sugestija od potčinjenih starešina da bi pravac br. 2 trebalo zatvoriti jačim snagama od predviđenih, pre svega uključivanjem u njih oklopnih ili protivoklopnih delova. Međutim, predlozi potčinjenih nisu usvojeni, što se u praksi pokazalo kao velika slabost.

Interesantno je istaći da su oklopne i protivoklopne snage branioca bile tako grupisane da su uspešno mogle intervenisati samo na pravcu br. 1 u zahvatu komunikacije. Kada je uočen manevar napadačevih snaga na pravcu s. Dugače i Kraljevo Selo, nije bilo više vremena da se interveniše, odnosno to je učinjeno u momentu izbijanja prednjih delova levokrilne kolone napadača na r. Dobra u rejon s. Radočaj, što je bilo već kasno. Ove slabosti napadač je racionalno iskoristio.

Sem toga, neke mere i postupci napadača takođe su doprinele ostvarivanju iznenađenja. Tako, na primer, u pripremnom periodu sva izviđačka aktivnost (naročito avio — izviđanja) vršena je u zahvatu komunikacije, što je na određen način skretalo pažnju branioca na taj pravac. Pored toga, sva razmatranja i varijante o mogućem angažovanju snaga bili su vanredno dobro prikriveni i čuvani u tajnosti. Čak ni sudijski aparat nije znao definitivnu odluku sve do uoči dana napada.

Po forsiranju r. Kupe i izbijanju na komunikaciju s. Bosanci — k. 200, napadač je težište avio i artiljerijske podrške usmerio u zahvatu komunikacije, čime je još jednom odvratio pažnju od prodora jačih snaga istočno od komunikacije.

Zahvaljujući obuhvatnom manevru levokrilne kolone i iznenađenju koje je ostvarila, odbrana branioca bila je za relativno kratko vreme dezorganizovana čak i na zemljištu koje je nudilo veoma povoljne uslove za njeno izvođenje.

Izbijanje ovih snaga na r. Dobra, braniocu je bilo onemogućeno plansko izvlačenje na suprotnu obalu. I ne samo to, glavne snage pešadijskog sastava bile su mu odsečene i nabačene na V. Družac i Previs, dok su mu se oklopne i protivoklopne snage prebacivale na levu obalu reke pod veoma nepovoljnim okolnostima i pod borbom u kojoj su pretrpele velike gubitke. Tom prilikom zarobljena je SA baterija, četa BsT, kao i tenkovska četa, koja se nije uspela na vreme izvući iz dodira. Ishod ovih borbi za branioca imao je nesagledive posledice, a napadaču nudio šansu da već narednog dana izvrši zadatak. Tako je i bilo.

Zbog toga, obuhvatni manevar jedinica na pravcu br. 2 s pravom smatramo uspešnim, jer je usledio kao posledica pravilne procene, uspešnog korišćenja slabosti branioca (naročito početnog grupisanja njegovih snaga) i veštog izvođenja napada.

c) USPEŠNO SADEJSTVO

Sadjestvo jedinica daje izuzetno dobre rezultate samo kad se planski, na vreme i detaljno pripremi. To je više puta praksa pokazala, a dejstva 12. okbr još jednom potvrdila. U konkretnom slučaju za prvi dan borbenih dejstava učinjeno je mnogo napora da se utanači ko, s kim, kako i kada treba da sadejstvuje po vremenu, mestu i objektu napada. Nejasnoća i dilema nije bilo. Kao posledica tako organizovanog i u dinamici borbe dopunjavanog sadejstva postignuti su povoljni rezultati.

Sadejstvo brigade sa HD u širem rejonu k. 200 bilo je uspešno. Desant je bačen u fazi početka forsiranja r. Kupe, tj. u momentu kad je to za napadača bilo najcelishodnije. Mada desant nije bio jačeg sastava (pešadijska četa), on je na sebe privukao ne samo pažnju branioca, već i deo njegovih snaga, čime je bez sumnje doprineto bržem i uspešnijem forsiranju r. Kupe.

U našim uslovima, zadatke desanta takve vrste preuzele bi na sebe jedinice teritorijalne odbrane. Izuzetno, i u naročito opravdanim slučajevima, za tu ulogu mogla bi se angažovati i jedna od me-

hanizovanih četa koja nije angažovana u prvom borbenom ešelonu brigade. Uslov za uspešno angažovanje ovih jedinica su sredstva za prevoz (helikopteri), kao i izbor pravog momenta i objekata za desantiranje.

Sadejstvo u okviru jedinica brigade između tenkova, pešadije i drugih rodova bilo je prvog dana manevra vrlo dobro, što se za naredni dan ne bi moglo reći. Naročito je zapažen dobar rad pešadije i inženjerije na obezbeđenju dejstva tenkova na pošumljenom i ispresecanom zemljištu kod levokrilne kolone. Na tom pravcu mehanizovana pešadija podržana tenkovima bila je nosilac napada. Ona je vrlo uspešno vodila tenkove kroz šumu, uklanjala prepreke, štiti ih od dejstva lovaca tenkova, a ponekad dejstvovala i kao tenkovski desant. Kad je bilo potrebno tenkovi su pešadiju podržavali vatrom, dejstvujući iza ili u njenom poretku, odnosno kada je to zemljište dozvoljavalo tenkovi su nastupali ispred pešadije i bili nosioci napada.

Međutim, ovde je najvažnije uočiti da je napad tenkova, pešadije i inženjerije na brdsko-planinskom i pošumljenom zemljištu bio tako sinhronizovan po vremenu i prostoru da ni jednog momenta nije došla u pitanje uspešna saradnja. Za takvu konstataciju može nam poslužiti i uspešno forsiranje r. Dobre u rejonu s. Skukani (Lašće).

Izviđačka četa brigade izbila je na r. Dobra oko 15.30 č na »D« i, kad su se stvorili uslovi, pristupila je forsiranju reke nizvodno od mosta. Forsiranje je vršeno uz vatrenu podršku 2. okb sa leve obale reke. Četa je iz pokreta i bez ikakve pripreme sišla na vodu i prešla na onostranu obalu i vatrom smesta otpočela borbu za mostobran. U isto vreme, jedan tenk iz čete je izdvojen za prevoz mehanizovane čete, koja je u odeljenjskim kolonama izbijala na mesta prevoženja. U pet tura prevezeno je pet odeljenja u vremenu od 10 minuta, a pri širini reke od oko 50 m. Trajanje jedne ture, računajući penjanje i silazak ljudstva sa tenka, bilo je oko 2 minuta. Ostatak čete prevezen je komandnim transporterom okb. Ova radnja između pešadije i tenkova, izvedena je planski i veoma organizovano. Svaki starešina, pa i vojnik, znao je svoje mesto i svoj deo obaveza. Radnja je na vreme i do detalja isplanirana, zbog čega su i rezultati bili zapaženi.

Međutim, za konačan uspeh, sadejstvo treba da se organizuje i da traje na celoj dubini zadatka jedinice. U protivnom, rezultati će izostati. Upravo, takvu situaciju imali smo kod ove brigade drugog dana borbenih dejstava.

Sadejstvo brigade sa HD u rejonu Tounja to očito ilustruje, jer nije bilo detaljno usaglašeno na nivou brigade i pretpostavljene komande. To se negativno odrazilo i na niže jedinice. U zadatku jedinica nije istaknut značaj spajanja sa HD, mada je to bilo neophodno. Desant je bačen dosta rano (oko 08.00 na »D« + 1) u odnosu na prostorno udaljenje snaga koje su s njim imale da se spoje (oko 12.00), o čemu se moralo voditi računa pri razmatranju njegove upotrebe. Sem toga, desant je prevožen u tri ture, spuštanjem po grupama (svaki helikopter za sebe) sa većim ili manjim odstojanjima, a što je najgore, grupe su spuštane i 1000 m daleko od objekata, pa su taj prostor morale savladivati pod borbom i uz velike gubitke.

Takvom primenom desant je po delovima (grupama) dočekivan od jedinica TO, pa je samo u fazi spuštanja pretpeo 25% gubitaka, odnosno bio je potpuno razbijen do 12.00 č, tj. do momenta izbijanja prednjih delova brigade u njegov rejon. Posledice su jasne, sadejstvo nije uspeo, desant je uništen.

Sadejstvo između tenkova i drugih rodova toga dana takođe je bilo slabije. Ovaj propust, posledica je, pre svega, nedovoljnog prilagođavanja konkretnoj situaciji i izmenama do kojih je došlo, u rasporedu obeju strana. Nije se vršila dopuna i konkretizacija sadejstva za drugi dan napada.

Pešadija je u dosta slučajeva neopravdano zaostajala iza tenkova i to u situaciji kad je njena pomoć bila veoma potrebna. To je naročito bilo izraženo na pravcu Generalski stol — Tounj na »D« + 1. Tenkovi su nailazili na minska polja i zastajali ispred njih, očekujući pomoć pešadije i inžinjerije, ali je uvek nisu dobijali. Interesantno je zapaziti da se u tim uslovima pešadija retko koristila kao tenkovski desant, pa čak i kada je pešadijska vatra branioca bila potpuno odsutna. Tenkovi su sačekivali pešadiju i tako gubili u tempu nastupanja. Sem toga, usamljeni napad tenkova prouzrokovao je veće gubitke od protivoklopne vatre branioca, naročito od sredstava za blisku protivoklopnu borbu.

Artiljerijska podrška takođe nije uvek i na vreme ostvarivana. Zahtevi za podrškom koju su postavljali komandiri tč bili su dosta retki. Premeštanje artiljerije na naredne VP nije vršeno uvek planski. Tako, na primer, zbog zakrčenosti komunikacije prvog dana dejstva, artiljerija je stajala u koloni na komunikaciji s. Bosanci — Jenje puna dva časa, u situaciji kada je snagama u borbi ta podrška bila neophodna. Da su pojedinci učinili ono što su bili dužni do toga ne bi došlo, bez obzira što je brigada koristila samo jednu komunikaciju.

Prema tome, sadejstvo jedinica prvog dana dejstva bilo je primerno organizovano i doprinelo je da se razbije organizovana odbrana branioca i postigne iznenađenje na teško prohodnom zemljištu, dok je drugog dana bilo slabije organizovano.

d) OBUČENOST I PRAKSA

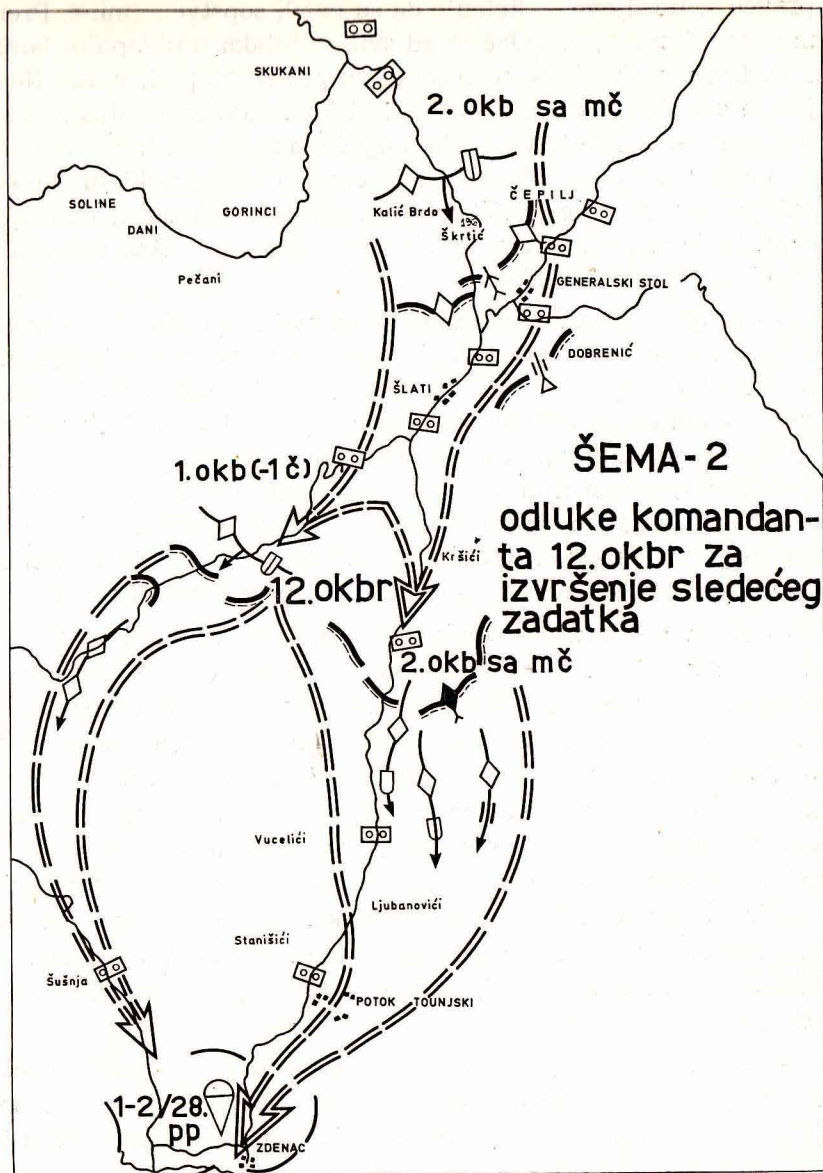
Brdsko-planinsko i pošumljeno zemljište sa usponima do 40 i nagibima 35% zahtevalo je maksimalnu obučenost tenkovskih posada, u prvom redu vozača borbenih vozila. Brigada je u toku dvodnevni borbenih dejstava imala u svom sastavu veliki broj raznih vozila, a u isto vreme samo 4 ozbiljnija kvara, od kojih 2 na tenkovima. Ako se tome doda i činjenica da su lukovi kod vozača tenkova u 90% slučajeva bili zatvoreni, tada sa ovakvim stanjem možemo biti potpuno zadovoljni.

Radio-veza je takođe funkcionisala besprekorno na celoj dubini zadatka, naročito na nivou četa — bataljon. Bilo je, međutim povremenih prekida na relaciji bataljon — brigada, pre svega zbog radio—maski koje su se javljale usled ispresecanosti zemljišta.

Ovi i drugi primeri potvrđuju da je ljudstvo u tehničkom pogledu osposobljeno u rukovanju tehnikom u savremenim borbenim dejstvima i u uslovima brdsko-planinskog i pošumljenog zemljišta.

Međutim, bilo bi nerealno ako se ne bi istakle i neke uočene slabosti. To je potrebno učiniti radi vlastitog iskustva i pouke drugima. Propusti su često praktičnog karaktera i iz domena taktičko-vatrene obuke. Neke pojave nisu odraz neznanja ili neobučenosti, već bi se pre moglo reći da su u pitanju negativne navike. Navike koje nam smetaju, a često umanjuju i opšti uspeh. Ilustracije radi, evo samo nekih primera:

— nepoštovanje mogućnosti protivnika, a naročito njegove protivoklopne vatre. Ova slabost zajednička je za napadača i branioca. Dejstvo izviđačke čete 12. okbr po forsiranju r. Dobre školski je primer kako se ne bi smelo raditi. Naime, ona je posle uspešnog prelaza r. Dobre u koloni prošla kroz odbranu tenkovske čete branioca (tenkovi M-47) kod s. Halara i »probila« se komunikacijom sve do Generalskog stola, zbog čega je bila uništena (šema 2). Branilac se revanširao, primenjujući sličan taktički postupak. U toku noći na D/D + 1, on je sa tenkovskom četom (M-47) iz rejona Generalski stol izvršio protivnapad na 2. okb (T-55), čije su dve čete bile razvijene na liniji: Čeprlj — s. Škrtići i »probio« se sve do r. Dobra. To su taktički po-

stupci lišeni svakog realizma. Rat priznaje samo one taktičke radnje i ambiciozne postupke, koji su materijalizovani i koji se kao takvi dokažu u praksi borbenih dejstava;

— pri savlađivanju minskih polja branioca takođe se osećala površnost. Karakteristično je uočiti da ni branilac nije solidno organizovao kontrolno-zaštitnu službu (KZS), tako da je bilo slučajeva

na pravcu s. Bosiljevo — Jelenje da su gazili sopstvene mine. Prema nekim proračunima, napadač je od svih gubitaka u oklopnim borbenim sredstvima oko 50% imao samo od protivoklopnih mina. Nedorvoljno je koristio tenkove minočistače i tamo gde su zemljišni uslovi to dozvoljavali, a gde to nije bilo moguće, malo su se koristile druge mogućnosti. Da li ovom pitanju kroz redovnu obuku poklanjamo malo pažnje, za praktično uvežbavanje i jesmo li se navikli na improvizaciju ili je to samo trenutna slabost, veoma je važno utvrditi za sve one koji se bave obukom;

— grupisanje većeg broja vozila na malom prostoru i na komunikaciji dovodilo je do nepotrebnih gubitaka od dejstva avijacije branioaca, kao i zakrčivanja inače jedine komunikacije u zoni napada brigade. Jedna od karakteristika dejstva na brdsko-planinskom i pošumljenom zemljištu jeste i nedostatak komunikacija, otežano ili nemoguće kretanje van njih, naročito za vozila točkaše. S obzirom na ovu činjenicu, regulisanje saobraćaja i njegovo precizno planiranje dobija prvorazredan značaj, čime se ne bismo mogli pohvaliti, naročito ne na pravcu s. Bosanci — s. Tomašići prvog dana dejstva;

— slaba orijentacija iz tenkova naročito je zapažena prvog dana manevra. Pada u oči činjenica da su vozači tenkova solidno obavili zadatak pod zatvorenim lukovima, dok su se komandiri pod istim uslovima slabije orijentisali. Ako bismo takvom stanju tražili razlog, verovatno bismo ga našli u metodu izvođenja obuke. Naime, od vozača i ostalih članova posade zahtevamo da vatrene i druge zadatke u pretpoligonskoj i poligonskoj obuci izvršavaju u pravim borbenim uslovima, dok se na istim vežbama komandiri često ne stavljaju u takvu situaciju, već iz otvorenog luka i sa kupole rešavaju svoje obaveze. Kada bi se u obuci sprečili takvi »komoditeti«, verovatno se ne bi desilo da nam tenkovska četa skrene sa svog pravca dejstva i ne izvrši zadatak, što je bio slučaj u s. Bosiljevu.

— osim navedenog, još neki taktičko-vatreni postupci, uočeni kod ove jedinice, nesumnjivo potvrđuju da imamo znanja, da smo majstori svoga oružja, ali istovremeno da u praksi, a naročito u težim uslovima, to znanje nedovoljno koristimo. Naime, nisu stečene navike da se to znanje realizuje u svim uslovima. Na primer, tenkovi se, i pored prirodnih zaklona, zaustavljaju na vojničkoj i prednjoj ivici, otkrivaju bokove mada to nije potrebno, ispaljuje se metak iz topa u prazno, mada postoje ciljevi, napuštaju se tenkovi od strane članova posade iako su u blizini bestrajni topovi i sl. Ovi propusti mogu se otkloniti samo praksom obuke i sistematskim radom počev od obuke pojedinca do združenih vežbi.

Najkraći zaključci iz izloženog bili bi sledeći:

— dejstvo 12. okbr na brdsko-planinskom i pošumljenom zemljištu pokazalo nam je da čak i ovakvi oklopni sastavi i u ovim uslovima mogu postići izuzetno povoljne rezultate, pod pretpostavkom da su solidno obučeni, temeljito pripremljeni za napad i da je umešno komandovanje u dinamici borbe; sve većim uvođenjem najsavremenijih borbenih sredstava u naoružanje i primenom vertikalnog manevra (masovna primena većih ili manjih VD na većim ili plićim dubinama), povećavaće se prohodnost pomenutog zemljišta za oklopne jedinice, a time i mogućnost od raznih iznenađenja biće izrazitija. Na bazi toga, trebalo bi izvući određene pouke pri daljoj razradi taktičko-operativnih postupaka, a naročito angažovanja teritorijalnih jedinica i njihovom osposobljavanju u vođenju protivdesantne borbe;

— primena raznih oblika manevra, naročito obuhvata, uz angažovanje jačih snaga, na pravcima na kojima to branilac ne očekuje, stvara uslove za postizanje iznenađenja i povoljne rezultate. Tipičan primer takvog manevra ostvarila je upravo 12. okbr sa svojom levokrilnom kolonom u međurečju r. Kupa, r. Dobra;

— pravovremeno organizovano i u toku borbi dopunjavano sa dejstvo jedinica i rodova je jedan od osnovnih preduslova za postizanje zapaženih uspeha oklopnih jedinica u napadu na brdsko-planinskom i pošumljenom zemljištu. Dejstvo 12. okbr to je još jednom nepobitno potvrdilo, prvog dana u pozitivnom, a drugog u negativnom smislu;

— primena svih mera borbenog obezbeđenja u uslovima ovakvog zemljišta dobija veći značaj. Nedostatak komunikacija i ograničena prohodnost van njih povećava opasnost od dejstva iz vazduha, a time i potrebu za većom primenom mera PVZ;

— inženjerijsko obezbeđenje oklopnih jedinica u datim uslovima izrasta u problem koji se nameće u prvi plan za rešavanje. Uklanjanje protivoklopnih minsko-eksplozivnih prepreka na zemljišnim prostorijama gde je nemoguća primena tenkova minočistača, organizacija KZS, pronalazak i pravljenje prolaza u pošumljenim i zarušenim deonicama su pitanja kojima kroz obuku treba posvetiti više pažnje;

— primenom postupaka baziranih na taktici upotrebe OJ, solidnim poznavanjem mogućnosti borbene tehnike i njenim umešnim rukovanjem, komanda brigade je veoma racionalno i planski iskoristila prohodnost zemljišta u zoni napada.

Na kraju, treba istaći da je 12. okbr veoma uspešno izvršila dobijeni zadatak. Ona je to postigla zahvaljujući solidno izvršenim pripremama ljudstva, tehnike i jedinice u celini, kao i zavidnom stepenu obučenosti celokupnog sastava. Uspehu brigade doprinelo je i brzo donošenje odluka i prenošenje zadataka na potčinjene, umešno angažovanje snaga, odlučnost, smelost i brzina u primeni obuhvata levokrilnom kolonom kao i forsiranje r. Dobra iz pokreta, usklađenosti dejstva jedinica, naročito prvog dana dejstva. Za takav rad dobila je i adekvatno priznanje — pohvalu Vrhovnog komandanta.

Potpukovnik
Branko JELIČIĆ